

REFORMA JUSTIȚIEI

CRJM a analizat succesele și insuccesele în reformarea justiției moldovenești

Reforma justiției a fost inițiată în anul 2011. La 22 septembrie 2014, CRJM a lansat studiul „[Succesele și insuccesele în reformarea justiției în Republica Moldova: 2012 – iulie 2014](#)”. Acesta analizează 30 de subiecte alese de echipa CRJM în baza efectului pe care le-au avut sau încă le vor avea asupra justiției sau societății din Republica Moldova. Subiectele vizează organizarea sistemului judecătoresc și al procuraturii, activitatea CSM, activitatea judecătorilor și procurorilor, garanțiile sociale ale judecătorilor, combaterea corupției, precum și atitudinea Curții Constituționale (CConst) față de inițiativele de reformare a justiției.

Reforma procuraturii, deși a fost anunțată, nu a fost dusă până la sfârșit. În mod similar, deși a fost promisă de autorități, nu este clar dacă optimizarea hărții judecătorești va avea loc. Practica CSM cu privire la numirile și promovările în sistemul judecătoresc trezește multe semne de întrebare. Majorarea salariilor judecătorilor în anul 2014 este binevenită. Fără aceasta, combaterea corupției în justiție este sortită eșecului. Totuși, pensiile și alte garanții sociale ale judecătorilor, care au crescut odată cu salariile, par a fi prea generoase. În anul 2012 au fost introduse modificări în codurile de procedură civilă și penală, potrivit cărora toate cauzele sunt examinate în prima instanță în judecătoria. Cu toate acestea, mai multe legi speciale, care prevăd drepturile curților de apel să examineze cauzele ca instanță de fond, nu au fost modificate. Mai mult ca atât, în loc să fie îngustată competența CSJ în cauze civile, modificările legislative din 2012 au lărgit-o. Competența lărgită a CSJ ar putea crea impedimente reale pentru unificarea practicii judiciare. Deși CSJ a făcut multe recomandări pentru uniformizarea practicii judecătorești, nu se poate spune că practica judecătorească este foarte uniformă. Măsurile luate cu privire la combaterea corupției, cum ar fi simplificarea imunității judecătorilor și înăsprirea sancțiunilor penale, par să aducă o anumită schimbare, însă multe dintre acestea mai necesită perfecționare. CConst a fost deosebit de vocală atunci când a examinat constituționalitatea unor inițiative de reformare a justiției, luând de regulă partea puterii judecătorești. Această poziție nu a fost în toate cazurile conformă cu cele mai bune practici europene sau cu standardele CtEDO. Studiul conține recomandări pentru îmbunătățirea curenților depistate.

Volumul de muncă al judecătorilor de instrucție este inegal - CRJM vine cu soluții

Din anul 2003, în fiecare judecătorie de drept comun din Republica Moldova există judecători de instrucție. Aceștia examinează plângeri împotriva organelor de urmărire penală, emit mandate de arest, autorizează percheziții și interceptarea convorbirilor telefonice etc. De la crearea instituției judecătorului de instrucție, numărul acestora nu s-a schimbat substanțial, în pofida creșterii considerabile a volumului de muncă. Sarcina

CUPRINS

REFORMA JUSTIȚIEI

CRJM a analizat succesele și insuccesele în reformarea justiției moldovenești 1

Volumul de muncă al judecătorilor de instrucție este inegal - CRJM vine cu soluții .. 1

Salarii mai mari pentru personalul care asistă judecătorii și salarii mai mici pentru judecători 2

Guvernul nu a suplinit funcția vacantă de judecător la Curtea Constituțională 2

Potențiale dublări de competențe între CSM și ANAIJ 3

SELECȚIA, CARIERA ȘI DISCIPLINA JUDECĂTORILOR

Au fost numiți noi judecători la Curtea Supremă de Justiție 3

Președintele țării a refuzat numirea a patru judecători noi 3

Curtea de Apel Bender a fost lichidată - ce s-a întâmplat cu judecătorii aceștia? 4

Cum funcționează imunitatea judecătorilor în Republica Moldova? 4

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

A fost suplinită ultima vacanță în CSM 4

DREPTURILE OMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului 5

Legea 87 – un remediu eficient cu implementare defectuoasă 5

Noua inițiativă de combatere a extremismului 5

Autoritățile au reacționat la discursul rasist al unui candidat electoral 6

Alegerea Ombudsmanului trenează 6

O nouă inițiativă de perfecționare a prevederilor CPP cu privire la arest 6

EVENIMENTE ÎN NOIEMBRIE..... 7

de muncă a judecătorilor de instrucție variază considerabil de la o instanță la alta. În unele instanțe ea este extrem de mare, iar în altele – foarte mică. Volumul mare de lucru al unor judecători de instrucție, în special din mun. Chișinău, a fost unul din principalele motive care au afectat serios calitatea activității judecătorilor de instrucție și încrederea societății în acești judecători. La 4 martie 2014, CSM a modificat Regulamentul său privind distribuția aleatorie a dosarelor, indicând că judecătorilor care exercită atribuțiile judecătorului de instrucție li se vor repartiza și celelalte categorii de dosare în volum de 50%.

La 4 septembrie 2014, CRJM a lansat documentul de politici „[Realocarea numărului judecătorilor de instrucție: recomandări pentru fiecare instanță judecătorească](#)”. Documentul urmărește eficientizarea activității judecătorilor de instrucție. În urma calculului bazat pe datele statistice din anii 2010–2013 și datele socio-demografice, CRJM a stabilit sarcina reală de muncă a

judecătorilor de instrucție în fiecare instanță de judecată din țară. Documentul de politici recomandă modificarea Regulamentului CSM privind distribuția aleatorie a dosarelor. Numărul judecătorilor de instrucție în judecătoriile din mun. Chișinău și mun. Bălți urmează a fi majorat și aceștia urmează să examineze doar cauze date în competența exclusivă a judecătorului de instrucție. În judecătoriile Cahul, Hîncești, Ialoveni, Orhei, Soroca și Strășeni, numărul judecătorilor de instrucție ar trebui să rămână neschimbat, însă aceștia ar trebui să examineze doar cauzele ce țin de competența exclusivă a judecătorilor de instrucție. În celelalte 30 de judecătorii, sarcina de lucru care ține de competența judecătorului de instrucție este mai mică decât o sarcină întregă de lucru, variind de la o instanță de judecată la alta. Judecătorilor de instrucție din aceste instanțe le pot fi distribuite pentru examinare și alte cauze, însă volumul acestora trebuie să corespundă cu timpul rămas după îndeplinirea de către judecătorul de instrucție a atribuțiilor de bază.

Salarii mai mari pentru personalul care asistă judecătorii și salarii mai mici pentru judecători

Personalul care asistă judecătorii au statut de funcționari publici și primesc salariile prevăzute de [Legea nr. 48 din 2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici](#). Pe lângă faptul că acestea sunt foarte mici, ele sunt mai mici și decât salariile primite de funcționarii cu funcții analogice din alte instituții publice. CSJ a contestat la CConst Legea nr. 48, pe motiv că ea prevede remuneri mai mici pentru personalul care asistă judecătorii decât pentru funcțiile analogice din alte instituții publice. La 10 septembrie 2013, [Curtea Constituțională a declarat neconstituționale gradele de salarizare stabilite în Anexa nr. 2 a Legii nr. 48/2012](#) în partea ce se referă la salariile secretariatului CConst, a CSM, a instanțelor judecătorești și a procuraturii. CConst a decis că stabilirea unor grade de salarizare mai mici pentru funcționarii angajați în sistemul judiciar în comparație cu cele stabilite pentru funcționarii din cadrul autorităților legislative și executive, pentru exercitarea unor atribuții identice sau similare după complexitate, reprezintă un tratament discriminatoriu care contravine Constituției. Curtea a cerut Guvernului să prezinte noile grade de salarizare a funcționarilor publici din cadrul sistemului judiciar, care să

fie recalulate din data adoptării hotărârii CConst.

La 17 iulie 2014, Parlamentul a aprobat modificarea grilei de salarizare a funcționarilor publici din cadrul sistemului judiciar (Legea nr. 146), care a intrat în vigoare la 1 octombrie 2014. Legea nu acoperă recalcularea indicată de CConst și menține o discrepanță, deși mai mică, între personalul care asistă judecătorii și funcționarii din funcții analogice din alte autorități publice. Prin aceeași Lege au fost reduse salariile judecătorilor. Până la modificare, acestea erau calculate în funcție de salariul mediu prognozat pe economie stabilit de Guvern (pentru anul 2014 acesta este de MDL 4,225). Începând cu 1 octombrie 2014, acestea urmează a fi calculate conform „salariului mediu realizat în economie în anul precedent”, care în anul 2013 a fost de MDL 3,765. La 29 septembrie 2014, [CSJ a solicitat Curții Constituționale declararea neconstituțională a Legii nr. 146](#). La 6 noiembrie 2014, [Curtea Constituțională a declarat Legea nr. 146 constituțională](#), cu condiția că aceasta nu se aplică judecătorilor aflați în funcție la data intrării în vigoare a legii.

Guvernul nu a suplinit funcția vacantă de judecător la Curtea Constituțională

Mandatul judecătorului CConst Petru RĂILEAN a expirat în octombrie 2014. Această vacanță urmează să fie suplinită de către Guvern. Până la 15 noiembrie 2014 Guvernul nu a făcut nimic pentru suplinirea acestei vacanțe. Organizațiile societății civile au [solicitat printr-un apel public Guvernului organizarea unui concurs](#) și [selectarea judecătorului printr-o procedură transparentă și echitabilă](#). Reprezentanții societății civile au mai solicitat modificarea legislației, pentru a introduce obligativitatea organizării concursurilor publice și echitabile pentru selectarea

judecătorilor CConst.

La 17 octombrie 2014, CRJM a primit [răspunsul Ministerului Justiției la apelul societății civile](#). Potrivit răspunsului, organizarea concursului nu poate avea loc înainte de modificarea art. 20 al Legii cu privire la Curtea Constituțională. Nici Legea cu privire la Curtea Constituțională și nici alte legi nu interzic organizarea unui concurs public pentru ocuparea funcției de judecător la CConst. În anul 2013, CSM a selectat cei doi judecători ai CConst în baza unui concurs anunțat public.

Potențiale dublări de competențe între CSM și Agenția Națională de Administrare a Instanțelor Judecătorești

Ministerul Justiției a elaborat [un proiect al Hotărârii de Guvern](#) pentru a eficientiza activitatea Departamentului de administrare judecătorească, precum și pentru îmbunătățirea procesului de planificare și utilizare a resurselor financiare ale sistemului judecătorec în domeniul achizițiilor centralizate și investițiilor capitale. În [nota informativă](#) a documentului se susține că prin adoptarea proiectului de document, se va asigura formarea corectă și eficiență a bugetelor investițiilor capitale, bazată pe criterii obiective și transparente, fundamentate pe evaluarea necesităților de ordin organizatoric, administrativ, tehnico-material și informațional, precum și dezvoltarea sistemului informațional judiciar.

CRJM a transmis Ministerului Justiției [opinia la proiectul de Hotărâre a Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea](#)

[Agenției Naționale de Administrare a Instanțelor Judecătorești](#) (ANAIJ). CRJM susține organizarea acestei instituții și necesitatea centralizării proceselor ce țin de procurări, reparații, investiții și de politica de personal în cadrul judecătoriilor și curților de apel. Totuși, implementarea modificărilor prin hotărâre de guvern, fără a interveni în cadrul legislativ, creează o situație de dublare a competențelor ANAIJ cu cele ale CSM, prevederile proiectului hotărârii de guvern fiind contrare legii cu privire la CSM. Instituirea ANAIJ, în forma propusă, nu poate avea loc fără revizuirea cadrului legal relevant.

Prin [Hotărârea CSM nr. 740/24 din 17 septembrie 2014](#), CSM a avizat negativ proiectul hotărârii Guvernului supus dezbaterilor. Până la 10 noiembrie 2014, Guvernul nu a adoptat Regulamentul ANAIJ.

SELECȚIA, CARIERA ȘI DISCIPLINA JUDECĂTORILOR

Au fost numiți noi judecători la Curtea Supremă de Justiție

În anul 2013, CSM a anunțat patru concursuri pentru ocuparea a cinci posturi de judecător la CSJ. Alte două concursuri pentru ocuparea a trei posturi de judecător au fost anunțate în 2014. 13 magistrați au participat la concurs, iar CSM a propus următorii judecători pentru ocuparea celor opt funcții vacante: dna GHERVAS (de la Judecătoria Botanica, care a acumulat pentru concurs 95 pct.); dl MARDARI (de la Judecătoria Ciocana, care a acumulat pentru concurs 91 pct.); dl DRUȚĂ (de la Judecătoria Botanica, care a acumulat pentru concurs 82 pct.); dna CATAN (de la Curtea de Apel Chișinău, care a acumulat pentru concurs 77 pct.); dl MORARU (de la Judecătoria Cahul, care a acumulat pentru concurs 67 pct.); dna Toma (de la Judecătoria Ialoveni, care a acumulat pentru concurs 64 pct.); dl STERNIOALĂ (de la Judecătoria Buiucani, care a acumulat pentru concurs 59 pct.); dl

GUZUN (Curtea de Apel Bender, care a acumulat pentru concurs 57 pct.). Ultimele patru persoane au fost promovate deși au avut un punctaj mai mic decât alți candidați. În textul hotărârilor CSM cu privire la acești judecători nu este indicat motivul sau criteriile care au determinat aceste decizii.

Potrivit procedurii actuale, pentru a participa la concurs, judecătorii sunt evaluați de către Colegiul de evaluare al performanțelor și de către Colegiul de selecție, în baza criteriilor stabilite de CSM. În urma evaluării, judecătorii primesc un punctaj, cu care participă la concurs. Cu toate acestea, CSM nu consideră că urmează să numească candidații cu cel mai înalt punctaj și uneori preferă candidați cu un punctaj mai mic, fără a explica de ce.

Președintele țării a refuzat numirea a patru judecători noi

La 17 septembrie 2014, CSM a propus Președintelui să numească în municipiul Chișinău 5 judecători (Lucia BAGRIN, Natalia BERBEC, Maria COZMA, Corneliu CREȚU și Petru HARMANIUC). Încă în vara anului 2013, în presă au apărut mai multe materiale (în baza informațiilor Serviciului de Informații și Securitate) care ridică suspiciuni în ceea ce privește integritatea și reputația acestor candidați. Informațiile se referă la averi ce nu corespund veniturilor sau averi nedeclarate, conflicte de interese, relații cu persoane controversate, precum și pretinse implicări în activități ilegale.

La 29 septembrie 2014, [organizațiile non-guvernamentale au solicitat Președintelui](#) să verifice informațiile din presă și să admită în sistem doar candidații cu reputație ireproșabilă. La 30 octombrie 2014, Președintele a [numit-o în funcția de judecător pe Maria COZMA, iar ceilalți candidați au fost respinși](#) și dosarele acestora au fost transmise CSM spre reexaminare. Președintele TIMOFTI [a menționat](#) că nu poate „să promoveze [în funcții vacante de magistrat] persoane referitor la care nu există dovezi că ar avea o reputație ireproșabilă”. CSM poate propune repetat candidaturile respinse de Președinte cu votul a 8 din cei 12 membri ai CSM.

Curtea de Apel Bender a fost lichidată - ce s-a întâmplat cu judecătorii acesteia?

În numărul precedent al buletinului informativ, [CRJM semnală carențele](#) Legii nr. 177 din 25 iulie 2014, prin care a fost lichidată Curtea de Apel (CA) Bender, în special lipsa prevederilor clare cu privire la transferul judecătorilor acestei instanțe. Se pare că riscurile omisiunii de a reglementa transferul judecătorilor instanței lichidate s-au dovedit a fi reale. Toți cei cinci judecători de la CA Bender au solicitat transferarea la CA Chișinău. Cu toate acestea, la 17 septembrie 2014, CSM a respins aceste solicitări din cauza neacumulării numărului necesar de voturi (patru voturi pro și patru contra). Judecătorilor respectivi le-au fost acordate 15 zile pentru depunerea cererilor de transfer în alte instanțe. Trei membri ai CSM nu au fost de acord cu opinia majorității, emițând [două opinii separate](#).

În mod surprinzător, la 7 octombrie 2014, CSM a reexaminat cererile judecătorilor vizați, a anulat propria hotărâre din 17 septembrie și a propus, în urma rezultatelor votării (cu cel puțin 8

voturi pro), numirea în funcție de judecători la CA Chișinău a doi din cei cinci judecători ai CA Bender (a dlui Grigore DRUGUȘ și a dnei Svetlana LEU). După cum se menționează în [opinia separată ai unor membri ai CSM](#), anularea propriei hotărâri și respingerea cererii celorlalți trei judecători s-a dispus fără careva temeiuri juridice sau de oportunitate.

La 14 octombrie 2014, cei trei judecători de la Curtea de Apel Bender, cărora le-a fost refuzat transferul la Curtea de Apel Chișinău, au fost propuși de CSM pentru transfer la Curtea de Apel Comrat (dl Mihail ANTONOV și dl Nicolae NOGAI) și Curtea de Apel Cahul (dna Aurelia PARNALAC). Cu toate că a respins transferul a trei judecători ai Curții de Apel Bender la Curtea de Apel Chișinău, la 28 octombrie 2014, CSM a decis promovarea la Curtea de Apel Chișinău a doi judecători (a dnei Maria NEGRU și a dlui Stelian TELEUCĂ).

Cum funcționează imunitatea judecătorilor în Republica Moldova?

La 12 iunie 2014, [CSJ, din motive de procedură, a anulat](#) Hotărârea CSM din 15 aprilie 2014 prin care acesta a eliberat acordul de pornire a urmăririi penale și tragere la răspundere penală a judecătorilor Eugeniu CLIM, Aureliu COLENCU, Valeriu HARMANIUC și Ala NOGAI. În iulie 2014, Procurorul General a depus un demers repetat de eliberare a acordului CSM de pornire a urmăririi penale împotriva acestor judecători. Examinarea acestui demers a fost amânată de cel puțin 5 ori, după ce la 7 octombrie 2014, prin [Hotărârea nr. 721/26](#), CSM, cu șapte voturi contra trei, a respins demersul. CSM a conchis că „nu s-a constatat existența unor bănuieli rezonabile că judecătorii cu bună știință ar fi pronunțat o hotărâre contrară legii”. O astfel de motivare este surprinzătoare având în vedere faptul că jumătate de an în urmă, la 15 aprilie 2014, CSM a autorizat urmărirea penală a acestor judecători.

Procurorul General a mai depus demersuri de autorizare a urmăririi penale împotriva altor doi judecători, Dorin COVALI și Mihail

CIUGUREANU. Demersurile în privința acestora au fost examinate la 9 septembrie 2014, după amânarea de câteva ori a acestor chestiuni. CSM a admis demersul în privința dlui [Dorin COVALI](#) care este suspectat de emiterea unei hotărâri judecătorești în timp ce nici nu se afla în instanță. În mod surprinzător, în această hotărâre CSM constată ilegalitatea comisă de judecător, ceea ce prejudecă cauza penală și pare să încalce prezumția nevinovăției. În privința dlui [Mihail CIUGUREANU](#), de asemenea suspectat de emiterea cu bună știință a unei hotărâri ilegale, CSM a refuzat autorizarea urmăririi penale. Hotărârea a fost luată cu paritate de voturi, ceea ce a fost interpretat de CSM ca o respingere a demersului.

Amânarea repetată de către CSM a examinării demersurilor Procurorului General de autorizare a urmăririi penale, care tergiversează acest proces pentru câteva săptămâni iar uneori și luni, ridică mari semne de întrebare. Potrivit Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, astfel de demersuri urmează a fi examinate în cel mult cinci zile.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

A fost suplinită ultima vacanță în CSM

CSM este compus din 12 membri, dintre care trei sunt membri de drept iar nouă membri sunt numiți pentru un mandat de patru ani. Trei din cei nouă membri sunt numiți de către Parlament din rândul profesorilor de drept. În anul 2013, a expirat mandatul membrilor aleși ai CSM. La 24 decembrie 2013 Parlamentul a numit trei membri ai CSM în baza unui concurs public, însă fără a explica din ce motiv au fost selectate anume aceste persoane. Organizațiile non-guvernamentale și-au [exprimat nedumerirea](#) cu privire la modalitatea de organizare a concursului.

Ceilalți șase membri ai CSM sunt judecători aleși de către Adunarea Generală a Judecătorilor cu votul majorității participanților. Din octombrie 2013 și până în august 2014 au avut loc cinci Adunări Generale ale Judecătorilor, la care au fost aleși cinci membri ai CSM. Un loc era vacant deoarece candidații nu au acumulat majoritatea voturilor participanților. La 3 octombrie 2014, Adunarea Generală a Judecătorilor a ales în final cel de-al șaselea membru al CSM. Acesta este dl Dorel MUSTEAȚĂ, judecător la Judecătoria Anenii-Noi.

DREPTURILE OMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului

În septembrie 2014, CRJM a primit de la CtEDO datele statistice cu privire la Republica Moldova. Potrivit acestor date, în primele opt luni din anul 2014, CtEDO a alocat unui organ decizional 855 cereri îndreptate împotriva Moldovei. Pe parcursul anului 2013, împotriva Moldovei au fost depuse 1,356 de cereri la CtEDO. În primele opt luni ale anului 2014, 34 de cereri au fost comunicate Guvernului și 1,055 cereri au fost soluționate. Din cele 1,055 de cereri soluționate, 19 au rezultat în hotărâri iar restul au fost declarate inadmisibile sau scoase de pe rol.

În primele 6 luni din 2014, CtEDO a declarat inadmisibile 811 cereri moldovenești. Dintre acestea, 543 au fost cereri vădit neîntemeiate, în 70 de cauze nu au fost epuizate căile de recurs interne, 71 de cauze au fost calificate drept „a patra instanță”, 87 de cereri au fost depuse cu depășirea termenului de 6 luni și 40 de cauze au fost declarate inadmisibile din alte motive.

La 15 iulie 2014, la CtEDO erau pendinte 1,154 de cereri moldovenești, ceea ce este în scădere cu 20% față de 31 decembrie 2013, când la CtEDO erau pendinte 1,442 de cereri moldovenești. Din cele 1,154 de cereri pendinte, 102 cereri erau alocate judecătorului unic, 67 de cereri au fost alocate Comitetelor din 3 judecători, 984 – Camerelor din 7 judecători (cereri cu o șansă mare de succes) și o cauză – Marii Camere (17 judecători).

Potrivit informației prezentate de CtEDO, cererile moldovenești pendinte la 30 iunie 2014 se refereau, în principal, la chestiuni legate de procesul echitabil, accesul la justiție, motivarea insuficientă a hotărârilor, practica judecătorească neuniformă, revizuirea hotărârilor judecătorești irevocabile, modul de aplicare a Legii nr. 87 și condițiile de detenție.

Legea 87 – un remediu eficient cu implementare defectuoasă

În scopul executării hotărârii [Olaru și alții c. Moldovei](#), la 21 aprilie 2011, Parlamentul a adoptat Legea nr. 87 prin care a fost creat remediu național de compensare a încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Remediu a fost acceptat *prima facie* de către CtEDO ca fiind unul efectiv, însă cu rezerva de a-și putea revedea poziția în viitor, în funcție de posibilitatea instanțelor naționale de a crea o jurisprudență consistentă, cu rigorile impuse de CEDO (a se vedea dec. [Balan c. Moldovei](#), para. 27).

În anul 2014, [CRJM a analizat 262 de cauze examinate în baza Legii nr. 87](#), ceea ce reprezintă peste 90% din totalul cauzelor în care a fost adoptată o decizie irevocabilă din septembrie 2012 până

în octombrie 2013. Rezultatele analizei efectuate trezesc dubii în ceea ce privește eficiența mecanismului introdus prin Legea nr. 87. Există probleme serioase referitoare atât la celeritatea cu care sunt examinate acțiunile intentate în temeiul Legii nr. 87 (22% examinate în primă instanță în termen mai mare de 12 luni), cât și la calitatea motivării hotărârilor judecătorești (75% din acțiunile respinse fiind motivate insuficient). În același timp, compensațiile acordate cu titlu de prejudiciu moral sunt mult mai mici decât cele acordate de CtEDO în cazuri comparabile (media prejudiciului acordat fiind de MDL 7,084 pentru 2 ani și 11 luni de neexecutare). De asemenea, cheltuielile pentru asistență juridică sunt, de regulă, puse integral sau în cea mai mare parte pe umerii reclamanților.

Noua inițiativă de combatere a extremismului – mecanism ce protejează societatea sau creează spațiu pentru abuz?

La 17 iulie 2014, Parlamentul a adoptat în primă lectură [un proiect de lege](#) menit să combată extremismul. Prin acest proiect Serviciul de Informații și Securitate (SIS) obține statutul de autoritate principală de prevenire a activităților extremiste. În cazul infracțiunilor care pun în pericol securitatea statului, SIS va putea efectua măsuri speciale de investigații, în baza mandatului de securitate, în afara procedurilor penale. Mandatul de securitate va fi eliberat în baza încheierii unui judecător special desemnat din Curtea de Apel Chișinău, la demersul motivat al procurorului, emis în baza propunerii ofițerului de investigații al SIS.

Potrivit modificărilor, SIS va putea efectua, în afara procedurilor penale, înregistrări audio/video, supravegherea domiciliului,

interceptarea comunicărilor și imaginilor, colectarea informațiilor de la furnizorii de servicii, reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimiterilor poștale ș.a. SIS, de asemenea, va putea bloca provizoriu, pe un termen de 60 de zile, fără vreo autorizare prealabilă, materialele care denotă caracter extremist de pe sistemele informaționale (pagina web, rețea de socializare, blog etc.). În cazul existenței a cel puțin două materiale cu caracter extremist, sistemul informațional care le găzduiește va putea fi blocat definitiv sau pe termen de un an, prin hotărâre judecătorească, la solicitarea SIS sau a Procurorului General. Proiectul de lege mai prevede un șir de infracțiuni noi menite să incrimineze activitățile extremiste, chemările care

atentează la orânduirea constituțională, propagarea ideologiei naziste, rasiste ori xenofobe, precum și acțiunile ce periclitează securitatea Republicii Moldova și atentează la integritatea și inviolabilitatea teritorială a țării.

Deși fortificarea mecanismelor de protejare a securității statului și combaterea extremismului sunt necesare, există riscul deraierii în cealaltă extremitate, unde drepturile omului vor fi neglijate prin proceduri obscure. Pentru ca acest lucru să nu se întâmple, este necesară instituirea unor garanții legale care ar proteja atât dreptul la viața privată a persoanelor, cât și dreptul lor la un recurs efectiv atunci când acesta a fost încălcat. În [opinia sa](#), Comisia de la Veneția a enunțat un șir de carențe care nu au fost luate în considerare de către Parlament. Principalele probleme identificate în opinie sunt următoarele: accesul la informațiile ce constituie secret bancar poate fi obținut fără vreo procedură de autorizare, lipsa unei proceduri concrete și a criteriilor de desemnare a judecătorului competent să examineze demersul de eliberare a mandatului de securitate,

lipsa unui termen limită pentru care judecătorul este desemnat să examineze astfel de demersuri, lipsa unui avocat specializat care ar asigura intervenția unei entități din afara sistemului, excepții extrem de vagi care permit neinformarea persoanei despre aplicarea măsurilor speciale după finalizarea acestora, lipsa cerinței ca în demersul sau încheierea eliberării mandatului de securitate să fie analizată justificarea ingerinței în dreptul la viața privată a persoanei, câmpul extrem de larg de infracțiuni pentru care se eliberează mandatul de securitate, materialele dosarului privind mandatul de securitate reprezintă secret de stat ș.a. Una din principalele carențe a proiectului de lege care, aparent, nu era parte din obiectul opiniei Comisiei de la Veneția și este extrem de îngrijorătoare, este prevederea care permite blocarea surselor informaționale din cauza materialelor ce denotă caracter extremist. Or, lista extensivă a activităților extremiste enunțate în lege, în cumul cu procedura de blocare a sistemelor informaționale care oferă autorităților statului o discreție extrem de largă, poate duce la încălcarea libertății de exprimare, în lipsa unui test al proporționalității minuțios examinat.

Autoritățile au reacționat la discursul rasist al unui candidat electoral

La 13 octombrie 2014, Consiliul pentru Prevenirea și Combaterea Discriminării și Asigurarea Egalității (CPEDAE) a emis decizia privind declarațiile domnului Renato USATÎL, liderul formațiunii politice „PaRus”. La conferința de presă din 15 septembrie 2014, dl Usatîi, referindu-se la liderul unui alt partid politic, a rostit următoarele sintagme „acest țigan murdar și puturos [...] o să ajungă acolo unde le este locul!”; “[...] se știe că Filat e jumate țigan, numai că Filat e un țigan terminat”. CPEDAE a constatat

că declarațiile de mai sus constituie o instigare la discriminare sub formă de rasism și a dispus ca Renato USATÎL să declare, prin aceleași mijloace de informare în masă prin care a răspândit discursul, următoarele: ”Aduc scuzele mele comunității Romilor pentru utilizarea exprimărilor rasiste în discursul meu”. Decizia a fost luată ca urmare a autosesizării CPEDAE și constituie un exemplu bun de reacție promptă și adecvată la declarații rasiste ale persoanelor publice.

Alegerea Ombudsmanului trenează

La 3 aprilie 2014, Parlamentul a adoptat Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman). Parlamentul a anunțat concursul public pentru ocuparea a două funcții de ombudsman. Comisia parlamentară responsabilă de selectarea candidaților a propus Plenului Parlamentului patru candidaturi, câte două pentru fiecare funcție vacantă. Parlamentul a votat aceste candidaturi la 21 iulie 2014. După cum rezultă din [înregistrarea video a ședinței Parlamentului](#), doar la alegerea candidaților la funcția de avocat al poporului a fost întrunit cvorumul ca ședința să fie deliberativă (52 de deputați prezenți în sală). La alegerea avocatului poporului au participat 52 de deputați, iar la alegerea avocatului poporului pentru drepturile copilului au participat doar 49 de deputați. Voturile s-au distribuit după cum urmează: pentru funcția de avocat al poporului

pentru Mihai COTOROBAI au votat 33 de deputați și 19 deputați – pentru Ion MANOLE; pentru funcția de avocat al poporului pentru drepturile copilului pentru Jana COSTACHI au votat 33 de deputați iar pentru Maia BĂNĂRESCU – 16 deputați.

Conform Legii cu privire la Avocatul Poporului, pentru următorul tur de vot va fi propus doar candidatul care a acumulat cel mai mare număr de voturi în turul întâi. Până la 31 octombrie 2014, Parlamentul nu a organizat turul doi de scrutin pentru alegerea ombudsmanului și nici nu a încercat să organizeze turul întâi pentru alegerea avocatului poporului pentru drepturile copilului. Este foarte puțin probabil că componența actuală a Parlamentului să mai revină sa acest subiect.

O nouă inițiativă de perfecționare a prevederilor CPP cu privire la arest

În anul 2013, Ministerul Justiției a creat un grup de lucru pentru racordarea prevederilor CPP la standardele internaționale în domeniul drepturilor omului. În anul 2014, Grupul de lucru s-a focusat în principal pe ajustarea prevederilor CPP cu privire la

arestare. [Proiectul de lege](#) elaborat detaliază temeiurile în care este permisă reținerea și arestarea în cauzele penale, reduce la 12 luni termenul maxim de arest, sporește drepturile apărării în cadrul procedurilor de arest, detaliază regulile cu privire la depunerea

demersului de arest pentru a asigura dreptul la apărare și exclude din CPP prevederile care sunt incompatibile cu CEDO. Inițiativa mai propune reintroducerea dreptului procurorului de a pune în libertate persoana până la expirarea mandatului de arest, în cazul în care circumstanțele care au servit pentru arest au decăzut. În vara anului 2014, [proiectul a fost supus avizării Consiliului European](#). În săptămânile ce urmează, proiectul de lege urmează a fi definitivat de către Direcția legislație a Ministerului Justiției și va fi promovat după formarea noului Guvern.

EVENIMENTE ÎN NOIEMBRIE

15 NOIEMBRIE 2014

CRJM a marcat 4 ani de la fondare.

19-21 NOIEMBRIE 2014

Echipa CRJM participă la întâlnirea CtEDO cu ONG-urile.

20-21 NOIEMBRIE 2014

CRJM participă la al [6-lea Forum al Societății Civile al Parteneriatului Estic](#). Evenimentul are loc în Batumi, Georgia.

DESPRE CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Nadejda HRIPTIEVSCHI
Ion GUZUN
Sorina MACRINICI
Pavel GRECU
Ilie CHIRTOACĂ
Cristina TURCU
Doina DUMBRĂVEANU-MUNTEANU
Aurelia CELAC
Mihaela CIBOTARU

DATE DE CONTACT

Centrul de Resurse Juridice din Moldova
Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova
Tel: +373 22 843601
Fax: +373 22 843602
Email: contact@crjm.org
www.crjm.org

